Aan de Stuurgroep Lelylijn

Betreft: Reactie van provincie Fryslân en de F7-gemeenten op ‘Denkrichtingen Ontwikkelperspectief NOVEX Lelylijn 2050’

Datum: 15 mei 2024

Geachte leden van de Stuurgroep Lelylijn,

Op 12 maart jl. is het document ‘Denkrichtingen Ontwikkelperspectief NOVEX Lelylijn 2050’ gepubliceerd. Graag maken wij van de mogelijkheid gebruik om hierop te reageren. Het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Fryslân, en de colleges van B&W van de F7-gemeenten (De Fryske Marren, Heerenveen, Leeuwarden, Smallingerland, Súdwest-Fryslân, Opsterland en Weststellingwerf) komen hierbij met een gezamenlijke reactie. Onze gezamenlijke reactie is opgesteld naar aanleiding van het bespreken van de Denkrichtingen met Provinciale Staten en de gemeenteraden. Daarbij zijn de drie gestelde vragen behandeld, waar wij hieronder puntsgewijs op in gaan.

In algemene zin merken wij op dat er een diversiteit aan meningen is binnen de Friese samenleving over de Lelylijn en de mogelijke effecten daarvan. Wij vinden het belangrijk dat er in de verdere uitwerking niet alleen aandacht is voor de kansen en mogelijkheden, maar dat er ook oog is voor mogelijke risico’s en zorgpunten.

Reactie op de Denkrichtingen per vraag

1) Wat is uw oordeel over de geschetste denkrichtingen in het algemeen?

Allereerst willen wij onze waardering uitspreken voor het werk dat tot dusver is gedaan met als tussenresultaat de ‘Denkrichtingen NOVEX Lelylijn 2050’. Centraal staat voor ons het versterken van de brede welvaart in Fryslân. De Lelylijn kan een belangrijke bijdrage leveren aan onder andere de bereikbaarheid en leefbaarheid van het noorden.

De aangegeven ruimtelijke opgaven herkennen wij. De aard en schaal van opgaven kunnen wel per regio verschillen, zoals de woningbouwopgave. Voor Fryslân geldt dat we binnen het stedelijk netwerk van de F4 én in de kleine(re) kernen naar aard, schaal en karakter woningen bij zullen bouwen. Ten aanzien van de leefbaarheid en economie in Fryslân is de vergrijzing en daarmee gepaard gaande afname van de beroepsbevolking een zorg. Wij zien kansen om met een Lelylijn onze arbeidsmarktregio met andere delen van het land te verbinden, zodat we kunnen zorgen voor een economische structuurversterking voor Fryslân. De ruimtelijke inpassing van de Lelylijn is een belangrijk punt voor verdere uitwerking. Onder punt 3 geven wij een nadere toelichting op de punten die wij u graag willen meegeven voor het vervolg.

2) Omvatten de Denkrichtingen het volledige veld aan mogelijke scenario’s voor de toekomst van noordelijk Nederland?

De vier denkrichtingen dekken naar onze mening de mogelijke scenario’s voor de positie en functie van de Lelylijn in Noordelijk Nederland. Wij zien de denkrichtingen in belangrijke mate als complementair aan elkaar, in plaats van dat ze elkaar uitsluiten (‘en, en’ in plaats

van ‘of, of’). Goede componenten uit de vier denkrichtingen kunnen bijvoorbeeld gecombineerd worden om tot een voorkeursvariant te komen die mogelijke voordelen van de verschillende denkrichtingen verenigt. Wij denken dat de beoordeling van de voorkeursvariant aan waarde wint door de vergelijking daarvan met de in het rapport aangegeven beschreven referentiesituatie zonder Lelylijn.

3) Welke elementen van de Denkrichtingen spreken aan, en welke juist niet?

Op basis van de besprekingen in gemeenteraden van de F7 gemeenten en Provinciale Staten van Fryslân zijn een aantal punten voor het vervolg en nadere uitwerking meegegeven, die voor ons van belang zijn.

- Brede welvaart en welzijn

Zoals genoemd zien wij kansen voor de brede welvaart en het welzijn van Fryslân. Het gaat dan bijvoorbeeld om kansen voor het verbeteren van het voorzieningenniveau en de economische structuurversterking. De verbondenheid van (stedelijke) netwerken spelen een belangrijke rol bij economische structuurversterking. Door bereikbaarheid en netwerkvorming ontstaat vaak meer (kennis)uitwisseling, innovatie en specialisatie. Dit zorgt voor meer diversiteit aan werkgelegenheid en kortgezegd meer interessante banen voor studenten en jongeren uit onze regio waardoor de beroepsbevolking op peil kan worden gehouden. In de uitwerking van de Denkrichtingen hopen wij meer zicht te kunnen krijgen op hoe de Lelylijn een bijdrage kan leveren voor het stimuleren van de brede welvaart, en op welke plekken in de regio.

- Goede verbindingen binnen Noordelijk Nederland en tussen Noordelijk Nederland en andere (stedelijke) netwerken

Een belangrijke voorwaarde voor het stimuleren van de brede welvaart is een goede verbondenheid zowel binnen Noordelijk Nederland (bereikbaarheid van stad, dorpen én platteland) als met andere (stedelijke) netwerken buiten de regio (nationaal en internationaal). Een substantiële reistijdwinst draagt bij aan de verbondenheid met andere delen van het land. Daarbij gaan we uit van een gelijkwaardige positie van Leeuwarden als halteplaats ten opzichte van Groningen en haltes in Heerenveen en Drachten. Voor de nadere uitwerking is het voor ons ook van belang om te kijken of er een goede aansluiting en opwaardering van het onderliggend OV-net mogelijk is op de halteplaatsen in Leeuwarden, Heerenveen en Drachten en op OV-knooppunten als Sneek en Joure. Kortom, naast snelle treinen, moet onderzocht worden of sprinterdiensten, die meer onderliggende halteplaatsen aandoen, mogelijk zijn en verder kunnen bijdragen aan een betere bereikbaarheid van het Friese platteland en daarmee een bijdrage leveren aan brede welvaart. Ook moet in beeld gebracht worden hoe het aansluitende busnetwerk en het netwerk van doorfietsroutes kan worden versterkt.

De reactie van de samenwerkende gemeenten in noordoostelijk Fryslan (ANNO), die u separaat is toegezonden, onderbouwt deze mogelijkheden en kansen.

De mogelijkheden voor een snelle internationale verbinding met Duitsland en Scandinavië, als onderdeel van het Europese TEN-T spoornetwerk, zien wij ook graag nader onderzocht in combinatie met sprinterdiensten die de onderliggende halteplaatsen aandoen.

- Landschappelijke en stedelijk inpassing

Tot slot, een belangrijk punt is de ruimtelijke inpassing, zowel in het stedelijk gebied als in het Friese landschap, ook in relatie tot een principe als ‘water en bodem sturend’.. .

Nabij stedelijke kernen en halteplaatsen is een gezonde balans tussen wonen en werken nodig, met daarbij oog voor een aanbod voor diverse doelgroepen. Aandacht voor bestaande structuren is van belang, evenals de verkenning van kansen voor de ontwikkeling van (huidige) stationslocaties.

De landschappelijke inpassing telt des te meer bij natuurgebieden, waarbij het niet alleen gaat om compensatie van natuur en landschap, maar zo mogelijk om een bijdrage aan verbetering daarvan. Wij noemen in dit verband gebieden als Van Oordt’s Mersken, het Tsjûkemar, de Rottige Meente, Brandemeer en de bossen bij Oranjewoud en Beetsterzwaag.

Daarbij is uit onderzoek gebleken dat de kwaliteit van het landschap een belangrijke bijdrage levert aan brede welvaart.

We verwachten dat u deze aandachtspunten mee zal nemen in de uiteindelijke uitwerking van het Ontwikkelperspectief voor het NOVEX-gebied Lelylijn.

Hoogachtend,

College van Gedeputeerde Staten van de provincie Fryslân,

College van burgemeester en wethouders van gemeente Fryske Marren,

College van burgemeester en wethouders van gemeente Heerenveen

College van burgemeester en wethouders van gemeente Leeuwarden

College van burgemeester en wethouders van gemeente Opsterland

College van burgemeester en wethouders van gemeente Smallingerland

College van burgemeester en wethouders van gemeente Súdwest-Fryslân

College van burgemeester en wethouders van gemeente Weststellingwerf